

Πρόλογος

“Τρεις είναι οι πρωτόγονοι, χωματένιοι και απόκρημνοι δρόμοι, ταξιδιώτη μου, που σαν πελώρια προϊστορικά θεριά συναπαντιούνται στους ‘Δώδεκα Ανέμους’, μερικά μόνο χιλιόμετρα απ’ εκεί, που περισφιγμένα από το πυκνό πευκοδάσος, παραμένουν όρθια σαν τις λαμπάδες του Κύκκου τα τρακόσια τόσα προϊστορικά κωνοφόρα, οι Κέδροι της Πάφου, στην καρδιά του Τρίπυλου... Όποιο δρόμο όμως και να πάρεις, ταξιδιώτη, θα θγεις στο τέλος στην ‘Κοιλάδα με τους Κέδρους’. Σαν φτάσεις στον προορισμό σου, καμιά δυσκολία δεν θα έχεις να τους επισημάνεις... Γιατί το πρώτο συναίσθημα που θα νιώσεις θα είναι ένα συναίσθημα τρόμου!! Θα είναι η πρώτη φορά που θα συνειδητοποιήσεις από τι ζυμάρι είσαι κι εσύ καμωμένος. Κι έτσι αυτό το πρώτο συναπάντημα με τον ίδιο σου τον εαυτό, θα διαδεχτεί ένας αλλόκοτος μεθυστικός αισθησιασμός, που θα σε θέλει να γίνεις ένα με τους Κέδρους στην καρδιά του Παφιώτικου δάσους.”

(Γιαννάκη Ταλιώτη: “Ακέφαλος Άγγελος”, Πάφος 1994)

Εισαγωγή

Το κυπριακό κέδρο (**Cedrus brevifolia**) είναι ένα από τα συνολικά τέσσερα είδη που υπάρχουν σ’ολόκληρο τον κόσμο. Τα άλλα τρία απαντούνται στο Λίβανο, τη Συρία και την Τουρκία (**C. libani**), στα Ιμαλάια (**C.deodara**) και στα βουνά του Άτλαντα στη Βόρειο Αφρική (**C.atlantica**) αντίστοιχα.

Οι διαφορές τους είναι πολύ μικρές, και γι’αυτό πιστεύεται ότι έχουν προέλθει όλα από ένα και μόνο είδος με συνεχή εξάπλωση, που αρχίζει από τα Ιμαλάια στα ανατολικά και καταλήγει στα βουνά του Άτλαντα στα δυτικά. Η θεωρία αυτή ενισχύεται και από το γεγονός της εύρεσης απολιθωμάτων κέδρου στο Καζακστάν, στη νότια και κεντρική Ευρώπη και στην κεντρική Σαχάρα, αν και τα απολιθώματα αυτά θεωρούνται πολύ λίγα για να δώσουν μια θετική απάντηση στο ερώτημα της αρχικής εξάπλωσής του.

Ιστορία - Λαογραφία

Το κυπριακό κέδρο, γνωστό από την αρχαιότητα, αναφέρεται από τους Θεόφραστο και Πλίνιο ως ένα πολύ σημαντικό δασικό δέντρο της τότε εποχής. Τα κέδρα καταστράφηκαν όμως πριν από πολλές εκατοντάδες χρόνια, κατά πάσα πιθανότητα λόγω αλόγιστων υλοτομιών, πυρκαγιών και υπερβόσκησης. Επί Αγγλοκρατίας το κέδρο άρχισε να προστατεύεται συστηματικά, και για το λόγο αυτό απαγορεύτηκε η υλοτομία του και αργότερα και η βόσκηση μέσα στο δάσος της Πάφου (1939). Σιγά-σιγά ο πληθυσμός του αυξήθηκε τόσο μέσα στην περιοχή της φυσικής του εξάπλωσης όσο και σε άλλες περιοχές όπου γίνονταν φυτεύσεις. Το κέδρο λέγεται και Πεύκο της Παναγίας, γιατί σύμφωνα με μian τοπική παράδοση, όταν η Παναγία επισκέφθηκε το Μοναστήρι του Κύκκου, τα πεύκα για να την τιμήσουν γονάτισαν στο πέρασμά της, και η Παναγία για να τα ανταμείψει άλλαξε τη μορφή τους και τα μετέτρεψε στα πολύ όμορφα κέδρα.

Περιγραφή

Το κυπριακό κέδρο είναι δέντρο που φτάνει σε ύψος μέχρι και 30-35μ. σε βαθιά και καλής ποιότητας εδάφη. Σε νεαρή ηλικία έχει κόμη στενή και κωνική, ενώ στα γέρικα δέντρα αυτή γίνεται πλατιά και πεπλατυσμένη στην κορυφή. Συγκρινόμενο με τα άλλα είδη κέδρου, έχει τις πιο μικρές σε μήκος βελόνες και γι’αυτό είναι γνωστό σαν το κέδρο το βραχύφυλλο (**brevifolia**).

Είναι φυτό μόνοικο, με άνθη μονογενή. Τα αρσενικά άνθη είναι κυλινδρικά, με μήκος 5 εκ. και χρώμα πρασινοκίτρινο, ενώ τα θηλυκά είναι ωσειδή με μήκος 1-1,5 εκ. και χρώμα κόκκινο. Και τα δύο εμφανίζονται όρθια στα άκρα μικρών κλάδων. Οι κώνοι του έχουν μορφή κυλινδρική, με βυθισμένη κορυφή και όταν ωριμάσουν παίρνουν χρώμα καστανό.

Το ξύλο του είναι πολύ καλής ποιότητας, γιατί είναι εμποτισμένο με το ρετσίνι του κέδρου που του προσδίδει μια πολύ δυνατή και ευχάριστη μυρωδιά και το κάνει να είναι μεγάλης διάρκειας και ανθεκτικό στις προσβολές από έντομα και μύκητες. Θεωρείται πολύ καλό υλικό για την κατασκευή πλοίων, επίπλων, ξυλογλύπτων και γενικά στην οικοδομική. Σε πολλές παλιές εκκλησίες του τόπου μας χρησιμοποιήθηκε ξύλο του κέδρου στην κατασκευή πορτοπαραθύρων, ξυλόγλυπτων εικονοστασιών, σκάμνων, αμβώνων κ.λπ.

Οικολογία

Η σημερινή φυσική εξάπλωση του κυπριακού κέδρου περιορίζεται στο δάσος της Πάφου σε υψόμετρο 900-1.400 μ. στην περιοχή του Τρίπυλου σε έκταση περίπου 700 εκταρίων, καθώς και στις περιοχές Μαύροι Κρεμμοί και Σελλάδι της Ελιάς σε μικρότερη έκταση. Ευδοκμεί σε εδάφη που προήλθαν από την αποσάθρωση πυριγενών πετρωμάτων τύπου διαβάση. Το κλίμα της περιοχής είναι ύφυγρο δροσερό (600-900 χιλ.βροχόπτωση και 0-3°C μέση ελάχιστη θερμοκρασία του ψυχρότερου μήνα). Το κέδρο στις περιοχές αυτές σχηματίζει φυσικές συστάδες είτε αμιγείς είτε σε μίξη με την τραχεία πεύκη, τη λατζιά, τον πλάτανο, την αντρουκλιά, το σφένδαμο και διάφορα άλλα είδη θάμνων. Στην ίδια περιοχή αυτοφύονται και αρκετά άλλα ενδημικά φυτά του τόπου μας, όπως το βατράχιο του Κύκκου (**Ranunculus kykkoensis**) που είναι αυστηρά προστατευόμενο σύμφωνα με τη σύμβαση της Βέρνης, το κυπριακό κυκλάμινο (**Cyclamen cyprium**), το θυμάρι (**Thymus integer**), τα Κλάματα της Παναγίας (**Arabis purpurea**), ο πτεροκέφαλος (**Pteroccephalus multiflorus**) και άλλα.

Διαχείριση

Το Τμήμα Δασών έχει σταματήσει κάθε υλοτομία κέδρου εδώ και μερικές δεκαετίες και φροντίζει ιδιαίτερα για προστασία των περιοχών εξάπλωσής του. Το 1984 το Υπουργικό Συμβούλιο κήρυξε την περιοχή του Τρίπυλου σε Περιοχή Προστασίας της Φύσης. Η περιοχή αυτή μετά από πρόταση της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι υποψήφια για συμπερίληψη στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης γνωστό και ως ΦΥΣΗ 2000.

Κατά τα τελευταία τριάντα πέντε χρόνια έχει φυτευθεί μεγάλος αριθμός κέδρων με απώτερο σκοπό τη δημιουργία νέων συστάδων τόσο στην περιοχή της φυσικής του εξάπλωσης όσο και σε άλλες δασικές περιοχές, καθώς επίσης και για τη δημιουργία δενδροστοιχιών σε ορεινούς δρόμους και κοινότητες.

Η σημασία που είχε το κέδρο στα πολύ παλιά χρόνια ως φυσικός πόρος για την παραγωγή ξυλείας έχει σήμερα εκλείψει, ενώ έχει αυξηθεί κατακόρυφα η αξία του από οικολογική, αισθητική, αναψυχική και επιστημονική άποψη. Εξάλλου σύμφωνα με πρόσφατη

επιστημονική έρευνα φαίνεται ότι το κυπριακό κέδρο έχει μεγάλη γενετική βιοποικιλότητα.

Επίλογος

“Μια όμως και ο Κέδρος ήταν δέντρο θεϊκό, ο Πλάστης ήξερε καλά που να το σπείρει. Και το έσπειρε στον τόπο μας, τόπο από τους λίγους...Με καταλαβαίνεις, φίλε ταξιδιώτη, άραγες, τι θέλω να σου πω!!”

(Γιαννάκη Ταλιώτη: “Ακέφαλος Άγγελος”, Πάφος 1994)

Το τελευταίο απομεινάρι φυσικού δάσους του κυπριακού κέδρου στην περιοχή του Τριπύλου είναι υψίστης σπουδαιότητας όχι μόνο σε τοπικό, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι ένα κομμάτι της εθνικής μας ταυτότητας, ένας φυσικός μας θησαυρός, αλλά και πηγή εισοδήματος για τον τόπο μας, αφού χιλιάδες τουρίστες το επισκέπτονται κάθε χρόνο για να το θαυμάσουν.

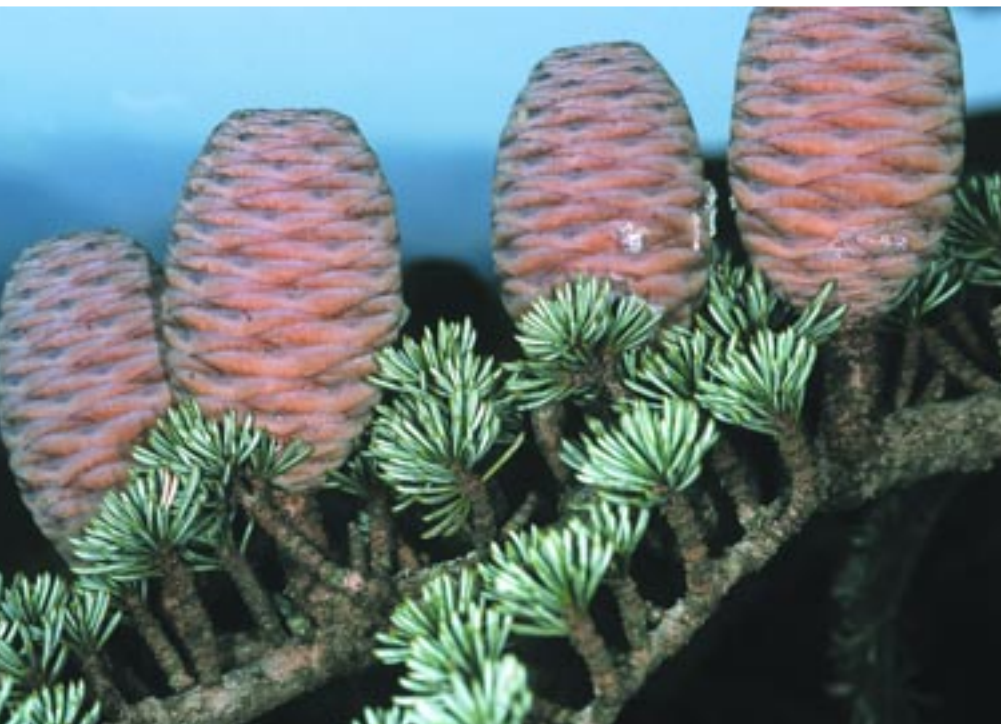
Πρέπει να διαφυλαχθεί με κάθε θυσία, και σ'αυτό μπορεί να συμβάλει κάθε πολίτης που αγαπά τον τόπο του και τη φύση.

Γ.Τ.Π. 20/2003 – 10.000

Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Εκτύπωση: L.N.K. Globalprint Services Ltd

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ

ΤΟ ΚΕΔΡΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ (*Cedrus brevifolia*)

